
A vállalatok büntetőjogi és közigazgatási jogi felelőssége a pénzmosás elleni fellépés területén

Jacsó Judit*

A pénzmosás és a compliance között számos kapcsolódási pont van. A pénzmosás elleni fellépés területén a non-compliance magatartás igen komoly kockázatot hordozhat magában, mely a vállalat vezetőinek vagy alkalmazottainak büntetőjogi felelősségre vonását eredményezheti, jogi személy esetében pedig közigazgatási bírság kiszabására, vagy büntetőjogi intézkedés alkalmazására is sor kerülhet. A tanulmány első részének fókuszában a pénzmosás és a compliance fogalmának közös vonásai, valamint gyökereinek vizsgálatai állnak, a második részben a pénzmosás elleni küzdelem legfontosabb állomásainak bemutatása következik, érintve a pénzmosás compliance szabályozási környezetének alakulását. A tanulmány kiemelt célja a vállalatok felelősségének vizsgálata a pénzmosás elleni szabályok be nem tartásáért, amely az uniós jog által jelentős mértékben harmonizált területnek tekinthető.

Kulcsszavak: pénzmosás, compliance, büntetőjogi compliance, jogi személyek büntetőjogi felelőssége, közigazgatási felelősség

Criminal and administrative liability of companies in the fight against money laundering

There are several points of contact between money laundering and compliance. There are risks associated with non-compliance in the area of money laundering criminal law. For example, the liability of the management or employees of the company or the company itself under criminal law and legal fines. The first part of the article deals with conceptual clarification and the roots of money laundering and compliance. The second part analyses the fight against money laundering, including money laundering compliance. After the introductory chapters, an important aim of the article is to examine the responsibility of companies for compliance with money laundering regulations, which is strongly influenced by the requirements of the European Union.

Keywords: money laundering, compliance, criminal compliance, liability of company, administrative responsibility

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.5.2191>

* Tanszékvezető egyetemi tanár, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete Büntetőjogi és Kriminológiai Intézeti Tanszék.

1. Bevezetés

A pénzmosás elleni küzdelem az 1980-as évektől kezdődően folyamatosan a nemzetközi és nemzeti jogalkotás fókuszában áll. Az Uniós jogalkotó is korán felismerte, hogy a gazdasági integráció elmélyülésével párhuzamosan szükségessé vált olyan védelmi rendszer kialakítása, amely megakadályozza, hogy a bűnözők kihasználják az alapszabadságokból – különösen a tőke és személyek szabad mozgásából – fakadó előnyöket. A pénzmosás elleni szabályozás Európai Unió (Európai Közösségen) belüli harmonizációja az 1990-es években vette kezdetét, amely először a büntetőjogon kívüli területre korlátozódott. A tagállamok büntetőjogi szabályozásának megalkotásánál meghatározó szerepe volt az e területen elfogadott nemzetközi dokumentumoknak is.¹ A pénzmosás és a compliance fogalmi között számos párhuzamot találhatunk, és mindkettő területet dinamikusabb fejlődés jellemzi.² A compliance, mint fogalom az angol-amerikai jogrendszerből származik, az első pénzmosás elleni törvényt az USA-ban fogadták el.³ A pénzmosás elleni fellépés területén számos compliance kockázatot lehet azonosítani (a cég vezetőinek vagy dolgozóinak büntetőjogi, illetve a társaság közigazgatási jogi felelősségének megállapítása). A tanulmány fontos célja az alapfogalmak (pénzmosás, pénzmosás compliance) rövid felvázolását követően a vállalatok pénzmosás elleni szabályok betartásáért fennálló felelősségének vizsgálata.⁴

¹ Itt kell kiemelni az Egyesült Nemzetek Szervezetének (UNO) az 1988-as Bécsi Egyezményben megfogalmazott követelményeit, amely a pénzmosás bűncselekményének pontos megfogalmazásával először lépett szembe a kábítószer-kereskedelemmel összefüggő pénzmosással. A Palermói Egyezmény a pénzmosást a szervezett bűnözés egyik kulcskategóriájaként azonosította (2000). Az Európa Tanács is foglalkozott a pénzmosás kérdésével (1990. évi Strasbourgi Egyezmény, Varsói Egyezmény). Kiemelt jelentősége van még a Pénzmosás elleni Akciócsoportnak (FATF), hiszen az FATF ún. Negyven Ajánlása kezdetektől (1990) a pénzmosás elleni küzdelem mozgatórugója.

² Magyarországon a közszférában is megjelent a compliance. A köztulajdonban álló gazdasági társaságok belső kontrollrendszeréről szóló 339/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet a köztulajdonban álló gazdasági társaságok számára megfelelést támogató szervezeti egység létrehozását írta elő (9. §). A büntetőjogi compliance aktuális kérdéseiről Ausztriában lásd e kötetben *Soyer, Richard* és *Pollak, Sergio* tanulmányát.

³ Lásd e fogalom kialakulásáról a legújabb hazai szakirodalomból: JACSÓ Judit: Büntetőjogi compliance mint a jog érvényesülésének új eszköze nemzetközi kitekintéssel. *Magyar jog* 2022/5. 271-278, JACSÓ Judit: Compliance menedzsment szerepe és jelentősége a vállalatokon belül. *Miskolci Jogi Szemle* 2020/4. Különszám, 72-82.; AMBRUS István – MEZEI Kitti – MOLNÁR Erzsébet: *Magyarázat a compliance jogszabályairól I. Általános és büntetőjogi compliance*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2021.; AMBRUS István: A compliance legújabb fejlődési irányai. <https://ado.hu/cegvilag/a-compliance-legujabb-fejlodesi-iranyai/> (2022. december 9.); KOCZISZKY György – KARDKOVÁCS Kolos: A compliance szerepe a közösségi értékek és érdekek védelmében. Elmélet és gyakorlat. Akadémia Kiadó, 2020.; AMBRUS István – FARKAS Ádám: A compliance alapkérdései - az etikus vállalati működés elmélete és gyakorlata, Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2019. JACSÓ Judit: A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben. *Miskolci Jogi Szemle* 2019/1. Különszám, 82-91.; MOLNÁR Erzsébet: Compliance és az üzleti titok. *Miskolci Jogi Szemle* 2021/1. Band 2., 48-63.

⁴ Az egyes felelősségi formák közötti különbségről lásd: TAMÁS András: Közigazgatási felelősség és szankciófajták. *Magyar Közigazgatás* 2020/3. 276-287.

2. A pénzmosás fogalma és a pénzmosás elleni küzdelem

A pénzmosás elleni küzdelem és a pénzmosás fogalmának gyökerei az Egyesült Államokban találhatóak. Az USA a pénzmosás elleni küzdelemben is kiérdemelte az „élharcos” címet. Az 1970-es években felismerték a pénzügyi világ jelentőségét a pénzmosás elleni küzdelemben, és bevezették a gyanús pénzügyi tranzakciók nyilvántartására és jelentésére vonatkozó banki kötelezettségrendszer.⁵ 1986-ban az Egyesült Államokban kriminalizálták először a pénzmosást (*Money Laundering Act*).⁶

A pénzmosás a tagállami büntető törvénykönyvekben szabályozott bűncselekmény, amely szerepel az ún. „uniós bűncselekmények” katalógusában is, így az uniós jogalkotó kétségtelenül rendelkezik az e területet érintő büntetőjogi jogharmonizációs kompetenciával.⁷

Kriminológiai szempontból a pénzmosás, mint olyan a „bűnös eredetű” pénzeszközök eredetének eltitkolását jelenti. A „pénzmosás” szó arra utal, hogy „piszkos”, azaz büntető jogellenes módon szerzettvagyonról van szó, amelyet különböző folyamatok (gazdasági vagy pénzügyi tranzakciók) révén tisztítanak meg. A pénzmosás célja nem csupán az illegális vagyon eredetének elrejtése, hanem végső soron az, hogy azt legális tevékenységből származó vagyonnak tüntessék fel. Ez úgy történik, hogy a bűncselekmény útján szerzett vagyontárgyakat beszivárogtatják a legális pénzügyi és gazdasági körforgásba. A pénzmosás első fázisa az elhelyezés. Ezzel az első lépéssel kísérletet tesznek arra a bűnözők, hogy a „piszkos” pénzt a pénzügyi és gazdasági élet szereplőin keresztül bejuttassák a „tisztá” pénzügyi körforgásba, a legális gazdasági életbe. A bankok és más kiemelt gazdasági szereplők segítsége nélkülözhetetlen a jelenség elleni küzdelemben, a náluk bevezetett compliance intézkedéseknek meghatározó szerepük van a pénzmosás elleni preventív fellépésben. A szolgáltatók speciális szakmai ismeret birtokában könnyebben felismerhetik azokat a tevékenységeket, amelyek a tényleges forrás elleplezésére irányulnak.

A pénzmosás *járvékos jellegű bűncselekmények* körébe sorolható, amely több, látszólag legális lépésből áll (pl. bankszámlanyitás vagy átutalások). Kezdetben az

⁵ Kiemelt jelentőségű ezen a téren az USA-ban az ún. *Bank Secrecy Act* (BSA), amelyet 1970-ben fogadtak el, és mára a pénzmosás elleni küzdelem egyik legfontosabb eszközévé vált. <https://www.fincen.gov/history-anti-money-laundering-laws> (2022.06.06.)

⁶ ARZT, Gunther: Das schweizerische Geldwäscheverbot im Lichte der amerikanischen Erfahrungen. *Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht* (ZStrR) 1996, 89-109.; GURULÉ, Jimmy: The money laundering contor act of 1986. Creating a new federal offence or merely affording federal prosecutor an alternative means of punishing specified unlawful activity? *American Criminal Law Review*, Vol. 32/1994-1995, 823-854.

⁷ Az EUMSz. 83. cikk (1) bekezdése értelmében az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben szabályozási minimumokat állapíthat meg a bűncselekményi tényállások és a büntetési tételek meghatározására vonatkozóan az olyan különösen súlyos bűncselekmények esetében, amelyek jellegüknél vagy hatásuknál fogva a több államra kiterjedő vonatkozásúak, illetve amelyek esetében különösen szükséges, hogy az ellenük folytatott küzdelem közös alapokon nyugodjék. Az EUMSz. által nevesített bűncselekmények között található a pénzmosás is. JACSÓ Judit – UDVARHELYI Bence: A Bizottság új irányelvjavaslata a pénzmosás elleni büntetőjogi fellépésről az egyes tagállami szabályozások tükrében. *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/2. 39-58.; UDVARHELYI Bence: *Kézikönyv az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelméről*. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2022.

alpcselekmények kizárólag a kábítószer-bűnözésre korlátozódtak, mára azonban a nemzetközi erőfeszítések (különösen a FATF⁸) hatására az ún. all-crime szemlélet, azaz "minden bűncselekményre kiterjedő megközelítés" vált uralkodóvá. Ez azt jelenti, hogy bármely büntetendő cselekményből származó vagyona nézve elkövethető a pénzmosás. Ugyanakkor fontos arra is felhívni a figyelmet, hogy az alpcselekményeket érintő koncepcióváltás jelentős hatással volt a pénzmosás megelőzésének követelményeire is, hiszen ezzel párhuzamosan megnőtt a pénzmosásért való büntetőjogi és közigazgatási jogi felelősség kockázata is, azaz a felelősség köre bővült. Németországban az *all-crime szemléletet* a 2021. március 18-án hatályba lépett, a pénzmosás elleni büntetőjogi fellépés hatékonyságának javítását célzó 2021. március 9-i törvény vezette be.⁹ Magyarországon az 1999. évi CXX. törvény a pénzmosás alpbűncselekményeinek körét úgy módosította, hogy az valamennyi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményre kiterjedjen. A gyakorlatban ez az *all-crime* megközelítés bevezetését jelentette 2000. március 1-jétől. 2012-ben az új büntető törvénykönyv megszüntette a szabadságvesztéssel büntetendőség követelményét az alpcselekmények vonatkozásában.

3. A (büntetőjogi) compliance fogalma

A compliance fogalmának gyökereit – a pénzmosáshoz hasonlóan – az Egyesült Államokban találjuk.¹⁰ A compliance a szabályoknak megfelelő magatartást jelent. Fejlődéstörténetét tekintve kiemelt jelentősége van az 1977-es a korrupció elleni fellépést célzó törvénynek (*"Foreign Corrupt Practices Act"*, a továbbiakban FCPA). Az FCPA általánosságban tiltja a külföldi tisztviselők megvesztegetését az üzletszerzés vagy annak megtartása érdekében, és számos számviteli követelményt is bevezetett.¹¹ Jelentősége abban rejlik, hogy a nemzetközi piacokon jelen lévő amerikai vállalatok tisztviselői által külföldön elkövetett korrupciós cselekményeket bűncselekménynek minősítette. Az FCPA jelentőségét növeli annak extraterritoriális hatálya. Említést érdemel az USA szövetségi büntetékiszabási útmutatója (*United States Federal Sentencing Guidelines*, a továbbiakban: USSG) is¹². 1991 óta a hatékony compliance és etikai programok létrehozása az USSG értelmében fontos előfeltétele annak, hogy egy szervezet ellen indított büntetőeljárás során enyhébb büntetést lehessen kiszabni. 2017. február 8-án az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériumának Csalás Elleni Osztálya útmutatót tett közzé *"A vállalati compliance*

⁸ UDVARHELYI Bence: Az FATF szerepe a pénzmosás elleni küzdelemben. In: Dr. Stipta István (szerk.): *Miskolci Egyetem Doktoranduszok Fóruma*. Miskolc, 2012. november 8. Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa. Miskolci Egyetem Tudományszervezési és Nemzetközi Osztály, Miskolc, 2013. 193-198.

⁹ BÜLTE, Jens: Reform des § 261 StGB: Vermeintlich effektive Abschöpfung statt Rechtsstaatlichkeit. *Geldwäsche & Recht* 2021/1. 8-11.

¹⁰ SCHRÖDER, Thomas: Compliance an Universitäten – ein Albtraum oder überfälliges Strukturelement? Zu den möglichen Vor- und Nachteilen organisierter Regelbefolgung an öffentlichen Universitäten aus der Perspektive des deutschen Rechts. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik* (ZIS) 2017/6, 279.

¹¹ Lásd bővebben: AMBRUS István – FARKAS Ádám: A compliance alapkérdései - az etikus vállalati működés elmélete és gyakorlata, Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2019. 22-35.

¹² <https://www.ussc.gov/sites/default/files/pdf/guidelines-manual/2021/GLMFull.pdf> (2022.03.03.)

programok értékelése" címmel.¹³ Összefoglalva elmondható, hogy a compliance mint jogi és üzleti koncepció az USA-ból kiindulva 1990-es években kezdte meg „hódító” útját.

Ha rákeresünk a compliance rövid meghatározására, a következőket találjuk: A Duden szótár¹⁴ szerint a megfelelés kifejezés "szabályoknak, előírásoknak, etikai követelményeknek megfelelő magatartást", "követési hajlandóságot", "megfelelést" vagy "konformitást"; a Gabler Wirtschaftslexikon¹⁵ szerint "törvényeknek, szabályoknak és szabványoknak való megfelelést" jelent. A szabály fogalma tágan értelmezendő: nemcsak a normatív előírásokat foglalja magában, hanem például a vállalatok önszabályozási eszközeit (pl. etikai kódex), vagy a nemzetközi szervezetek ajánlásait is.

Kezdetben e kifejezés csak az egészségügyi ágazatra korlátozódott. Napjainkban azonban sokkal szélesebb alkalmazási körrel rendelkezik. A jogsértések megelőzésére irányuló compliance programok jellemzőek jó ideje a környezetvédelem, a munkahelyi egészség- és biztonságvédelem, a korrupció és a kartelljogsértések területén.¹⁶ A vállalatok „compliance programokon”, „compliance iránymutatásokon”, illetve „compliance szervezeti egységek” felállításán és működtetésén keresztül próbálnak megfelelni az jogi és etikai követelményeknek. A compliance intézkedések bevezetése a vállalatoknál és szervezeteknél szorosan összefügg azzal a ténnyel, hogy az elmúlt években a globalizáció hatására a gazdasági élet nemzetközivé válása következtében a szabályozási környezet rohamosan bővült és komplex formát öltött. A vállalatok működésének és belső szabályzatainak is meg kell felelniük a hazai, nemzetközi és európai uniós követelményeknek egyaránt. Emellett elérendő cél az is, hogy a munkavállalók is betartsák munkájuk során az előírásokat és a vállalat egészének is compliance, „megfelelő” módon kell működnie. A szabályokat vagy a jogalkotó, vagy a vállalatvezetés írja elő, utóbbiak a jogi normáknak való megfelelést is szolgálhatják. Fontos hangsúlyozni, hogy a compliance a kötelező (hard compliance) és/vagy önkéntes formában vállalt (soft compliance) követelményeknek (szabványoknak¹⁷) megfelelést egyaránt jelenti.¹⁸ Kötelező jelleg alatt azt értjük, hogy a compliance működést, illetve az ezt szolgáló szervezeti egységek, osztályok létrehozását vagy a megfelelési intézkedések bevezetését bizonyos gazdasági/pénzügyi szféra számára törvény írja elő. Erre jó példa lehet a pénzmosás elleni fellépés területe. Megjegyzendő továbbá, hogy Magyarországon az állami vállalatok belső kontrollrendszeréről szóló 39/2019 (XII.23.) Korm. rendelet szerint az állami

¹³ <https://www.justice.gov/criminal-fraud/page/file/937501/download> (2022.03.03.) Lásd erről bővebben Dannecker, Gerhard jelen kötetben megjelenő, *Compliance – Hazai és nemzetközi jó gyakorlatok* című tanulmányát.

¹⁴ <https://www.duden.de/rechtschreibung/Compliance> (2022.03.03.)

¹⁵ <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/compliance-27721> (2022.03.03.)

¹⁶ LEITNER, Roman – DANNECKER Gerhard: *Geldwäsche-Compliance: Handbuch der Geldwäsche-Compliance für die rechts- und steuerberatenden Berufe*. Linde Verlag, Wien, 2009. 39.

¹⁷ Lásd a compliance szabványosításáról: AMBRUS István – FARKAS Ádám: *A compliance alapkérdései - az etikus vállalati működés elmélete és gyakorlata*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2019. 231-242.

¹⁸ Lásd a hard compliance és a soft compliance fogalmáról e kötetben Soyer, Richard és Pollak, Sergio tanulmányát.

tulajdonú vállalatoknak - a belső kontrollrendszer részeként - "megfelelőséget támogató szervezeti egységet" kell létrehozniuk.

A compliance célja a jogszabályi előírások és a belső szabályzatok betartásának biztosítása, valamint azok megsértésének elkerülése vagy megelőzése. *Kocziszy György - Kardkovács Kolos* a compliance célját alábbiak szerint határozták meg a gazdálkodó szervezetre vonatkozóan: "az adott vállalat működésére vonatkozó törvények, rendeletek, szakmai standardok, valamint belső szabályok, elvárások nyomán követése, betartatása, továbbá az esetleg várható negatív következmények elkerülése, illetve ennek hatására jelentkező kockázatok kezelése; a vállalati működés átláthatósága szabályozottságának biztosítása, erőforrások gazdaságos és hatékony felhasználása; az etikus vállalati működés feltételeinek megteremtése, a korrupciós kockázatok megelőzése."¹⁹ A compliance kockázatok, elsődlegesen jogi következmények és az azokból fakadó reputációs veszteségek elkerülése válik lehetővé, ezen túlmenően pedig hatékonyan valósítható meg a vállalati integritás és hitelesség védelme.²⁰ A vállalaton belül működő compliance struktúra révén a vállalatok megvédhetik magukat a kívülről fenyegető vagy a munkavállalók által elkövetett bűncselekményektől (szabálysértésektől) és a bírságok kiszabásától. A compliance funkciót compliance-irányítási rendszer (*compliance management system*, CMS), vagy egy "megfelelőségi tisztviselő" végzi. Első aktusként meg kell határozni azokat a megfelelési célokat és értékeket, amelyekhez mind a vállalat vezetésének, mind az alkalmazottnak igazodniuk kell, és ennek megfelelően olyan megfelelési programokat (intézkedéseket) kell létrehozni a vállalaton belül, amelyek révén biztosítható, hogy a vállalaton belül teljesüljenek a jogi és etikai követelmények.

A *büntetőjogi compliance* a tágabb értelemben vett büntetőjognak való megfelelést jelenti.²¹ A büntetőjogi megfelelés a szabályozás új formáját is jelenti ("szabályozott önszabályozás"), s a gazdaságra gyakorolt hatékonyabb irányító hatás és ezáltal a modern társadalomban a jogi érdekek jobb védelmének" megvalósításához járul hozzá. A büntetőjogi compliance célja a vállalat szempontjából a felelősségre vonás elkerülése (a büntetés elkerülése), a jogalkotó szempontjából pedig a bűnmegelőzés.²² A büntetőjogi compliance egyik kiemelt területe a *pénzmosás compliance*. Ezen a területen a vonatkozó pénzmosási szabályoknak való megfelelés biztosítása érdekében már több éve belső eljárásokat és intézkedéseket hoztak létre. Az 1990-es évek óta az Európai Unió pénzmosási irányelvei megkövetelik a tagállamoktól, hogy nemzeti szabályozásukban preventív célú kötelezettségeket vezessenek be. A *kockázatalapú szabályozási koncepciót* az

¹⁹ KOCZISZY György - KARDKOVÁCS Kolos: *A compliance szerepe a közösségi értékek és érdekek védelmében*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2020, 20.

²⁰ RUHMANNSEDER, Felix: *Compliance Strategien*. In: SOYER, Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 2022, 275.

²¹ Lásd a fogalmi elemekről: ROTSCH, Thomas (szerk.): *Criminal Compliance*. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2015.; ROTSCH, Thomas: *Criminal Compliance*. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS)* 2010/10, 614.

²² GÜNTHER, Thomas: *Die Bedeutung von Criminal Compliance Maßnahmen für die strafrechtliche und ordnungswidrigkeitenrechtliche Ahndung*. Duncker & Humblot, Berlin, 2017. 101-102.

Európai Unióban a III. Pénzmosási irányelvvel²³ vezették be. Ennek háttérében az a gondolat állt, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának kockázata nem minden esetben azonos. A kockázatalapú megközelítéssel összhangban bizonyos esetekben egyszerűsített ügyfél-átvilágítási kötelezettségeket (pl. a közjegyzők gyűjtőszámlái esetében), más esetekben pedig fokozott ügyfél-átvilágítási kötelezettségeket vezettek be, amennyiben fokozott kockázat áll fenn (pl. a politikai közszereplők esetében). Ezen kötelezettségek teljesítése nemcsak a pénzmosási kockázatok, hanem annak ismeretét is feltételezi, hogy milyen kötelezettségek merülhetnek fel az adott helyzetekben. A compliance működést compliance programokkal lehet támogatni, sőt egyes területeken ez köteleességgé is megjelenik. A III. Pénzmosás elleni irányelv *szankciókra vonatkozó rendelkezéseket* is tartalmazott, amelyek szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kellett, hogy az irányelv hatálya alá tartozó természetes és jogi személyek felelősségre vonhatók legyenek az irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megsértéséért. Az bevezetett intézkedéseknek és szankcióknak "hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek" kellett lenniük. A következő fejezet a pénzmosási szabályok megsértése esetén alkalmazandó szankciókkal kapcsolatos, ma hatályos uniós és magyar szabályokat vizsgálja, ahol egyértelműen különbséget kell tenni a közigazgatási és a büntetőjogi következmények között.

4. A vállalatok felelőssége a pénzmosás compliance területén

4.1. Bevezetés. A pénzmosás ma is jelentős veszélyt jelent az Európai Unió pénzügyi rendszerének stabilitására és integritására. A pénzmosás elleni harmonizált alapokon nyugvó fellépés a 30 évvel ezelőtt elfogadott I. Pénzmosás elleniirányelvvel²⁴ vette kezdetét. Az Európai Unión belül, a ma hatályos pénzmosás elleni preventív szabályokat a IV. Pénzmosás elleni irányelv²⁵ fektette le, névszerint a pénzügyi rendszerek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, 2015. évi (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv, amelyet 2018-ban az V. Pénzmosás elleni irányelv²⁶ módosított. Mindkét jogi aktus figyelembe vette a digitalizáció és a technológia további fejlődése által a pénzmosás elleni küzdelemben támasztott új követelményeket.

²³ Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről, [HL L 309, 2005. 11. 25., 15-36.]

²⁴ A Tanács 91/308/EGK irányelve (1991. június 10.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről [HL L 166, 1991. 06. 28., 77-82.]

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2015/849/EU irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről [HL L 141., 2015. 06. 05., 73-117.]

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról [HL L 156., 2018.06.19., 43-74.]

Az uniós jogalkotó által felhasználható jogalkotási eszközöket a Lisszaboni Szerződés bővítette ki.²⁷ A pénzmosás elleni küzdelem fontos mérföldköve a 2018-ban elfogadott VI. Pénzmosás elleni irányelv, amelyet a tagállamoknak 2020. december 3-ig kellett átültetniük nemzeti jogrendszerükbe.²⁸

4.2. Uniós jogi keret. A IV. Pénzmosás elleni irányelvet a 2018. május 30-i (EU) 2018/843 európai parlamenti és tanácsi irányelv módosította. Az V. Pénzmosási irányelv 2018. július 9-én lépett hatályba. A tagállami jogalkotóknak 2020. január 1-jéig kellett jogharmonizációs kötelezettségüknek eleget tenniük. Ez jelentősen megszigorította a vállalatokra vonatkozó pénzmosás compliance követelményeket. Az V. Pénzmosás elleni irányelv preambuluma hangsúlyozta, hogy a virtuális valuták anonimitása lehetővé teszi, hogy azokkal bűncselekmények elkövetésének céljából visszaéljenek. Az anonimitással kapcsolatos kockázatok leküzdése érdekében a nemzeti FIU²⁹-knak képesnek kell lenniük olyan információk megszerzésére, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy a virtuális pénznem címét a virtuális pénz tulajdonosának személyazonosságával összevessék. Az V. Pénzmosás elleni irányelv fokozott átvilágítási követelményei jelentősen növelik a kötelezett szervezetek adminisztratív terheit. A kötelezett vállalatok számára ez további kiigazításokat és a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére irányuló belső intézkedéseik értékelését jelenti. A VI. Pénzmosás elleni irányelv a büntetőjogi fellépés alappilléret teremtette meg az Európai Unión belül.

Felmerül a kérdés, hogy milyen következményekkel járhat a pénzmosási szabályok be nem tartása (non-compliance). E tárgykörben fennáll egyfelől a jogi következmények kockázata (természetes személyek esetében büntetőjogi felelősség, közigazgatási felelősség, a felügyeleti hatóság általi szankcionálás (természetes és jogi személyek esetében), ezen túlmenően a jó hírnév is sérülhet (pl. az alkalmazott szankciók nyilvánosságra hozatala révén), és nem utolsósorban meg kell említeni a pénzügyi kockázatokat (reputációs veszteség) is. Az első vizsgálandó kérdés az, hogy milyen szankciókat és intézkedéseket vezetett be a tagállami jogalkotó az uniós követelmények alapján a preventív jellegű kötelezettségek megsértése esetére.

4.3 A közigazgatási szankciók. Az Európai Unió elsődleges joga kifejezetten felhatalmazza az Unió Tanácsát (a Bizottság javaslata alapján és az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően) *szupranacionális bírságok* bevezetésére.³⁰ A tanulmány következő alpontjában az Európai Unió másodlagos jogában szabályozott rendelkezések bemutatására kerül sor.

²⁷ UDVARHELYI Bence: *Az Európai Unió anyagi büntetőjoga a Lisszaboni Szerződés után*. Patrocínium, Budapest, 2019.

²⁸ Németországban a 2021.03.09-i, a pénzmosás elleni büntetőjog fellépéséről szóló törvény (Gesetz zur Verbesserung der strafrechtlichen Bekämpfung der Geldwäsche vom 09.03.2021, BGBl I S. 327), Magyarországon pedig a 2020. évi XLIII. törvény.

²⁹ Financial Intelligence Units (pénzügyi információs egység). A FIU alapvető funkciója a magánszektor által azonosított és benyújtott gyanúról szóló jelentések fogadása, elemzése és továbbítása

³⁰ Ilyen például az EUMSZ 103. cikke, valamint az EUMSZ 132. cikkének (3) bekezdése, amely lehetővé teszi, hogy az Európai Központi Bank (EKB) szankciókat alkalmazzon. Lásd bővebben: DANNECKER, Gerhard – DANNECKER, Christoph: Europäische und verfassungsrechtliche Vorgaben für das materielle

A IV. Pénzmosás elleni irányelv részletes szabályokat tartalmaz a tagállami jogalkotó által bevezetendő szankciókra vonatkozóan, amelyeket nem általános jelleggel, hanem meghatározott kötelezettségek megszegése esetén kell alkalmazni. A IV. Pénzmosás elleni irányelv preambuluma rámutat arra, hogy a tagállamok által eddig bevezetett legfontosabb pénzmosást megelőző rendelkezések megsértése elleni közigazgatási szankciók és intézkedések eltérnek egymástól, amely veszélyezteti a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni egységes fellépésre irányuló erőfeszítéseket. Ezért az irányelv célként fogalmazta meg a tagállamok rendszereinek harmonizálását, négy kötelezettség súlyos, ismételt vagy rendszeres megsértése esetén, melyek az alábbiak:

- *ügyfél-átvilágítás* (10-24. cikk),
- *gyanús ügyletekre vonatkozó bejelentések* (33., 34. és 35. cikk),
- *a nyilvántartások megőrzése* (40. cikk) és
- *a kötelezett szolgáltatók által elvégzendő belső ellenőrzések* (45. és 46. cikk).

„A szankciók és intézkedések körének kellően szélesnek kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye a tagállamok és az illetékes hatóságok számára, hogy figyelembe vegyék a kötelezett szolgáltatók közötti különbségeket, különösen a hitelintézetek, a pénzügyi intézmények, valamint az egyéb kötelezett szolgáltatók esetében, tekintettel méretükre, jellemzőikre és tevékenységük jellegére”.³¹ Mindenre tekintettel az uniós jogalkotó *differenciált szabályozást* vezetett be, így a hitelintézetekre, pénzügyi szolgáltatókra szigorúbb szabályokat ír elő.

Általános követelményként került megfogalmazásra, hogy a szankcióknak (intézkedéseknek) *hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűnek* kell lenniük. A tagállamok büntetőjogi szankciókat is előírhatnak (erre példa a magyar szabályozás, amely a bejelentési kötelezettség szándékos elmulasztásához büntetőjogi jogkövetkezményt fűz), ennek sérelme nélkül közigazgatási szankciókat és intézkedéseket kell megállapítani.³² A tagállamok dönthetnek úgy, hogy a tagállami büntetőjog hatálya alá tartozó jogsértésekre vonatkozóan nem állapítanak meg közigazgatási szankciókat vagy intézkedéseket előíró szabályokat.³³

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy amennyiben a kötelezettségek jogi személyre vonatkoznak, az ezen irányelvet átültető nemzeti rendelkezések megsértése esetén a szankciók és az intézkedések alkalmazhatók legyenek a vezető testület tagjaira vagy bármely természetes személyre, aki a nemzeti jog szerint felelős a kötelezettség megszegéséért.³⁴

A tagállamok biztosítják, hogy a fent megnevezett kötelezettségek megszegése esetén (*ügyfél-átvilágítás, gyanús ügyletek bejelentése, nyilvántartás, belső kontrollok*) „az alkalmazható *közigazgatási szankciók és intézkedések* magukban foglalják *legalább* a következőket:

und formelle Unternehmensstrafrecht. *Neue Zeitschrift für Wirtschafts-, Steuer- und Unternehmensstrafrecht (NZWiSt)* 2016, 162-177.

³¹ (EU) 2015/849 irányelv Preambulum 59.

³² (EU) 2015/849 58. cikk (1)-(2).

³³ (EU) 2015/849 58. cikk (2).

³⁴ (EU) 2015/849 58. cikk (3).

- a) *nyilvános nyilatkozat*, amely megnevezi a természetes vagy jogi személyt és a jogsértés természetét;
- b) *határozat*, amely előírja a természetes vagy jogi személy számára, hogy hagyjon fel az adott magatartással és tartózkodjon a magatartás megismétlésétől
- c) olyan kötelezett szolgáltató esetében, amely engedélyezés hatálya alá tartozik, az *engedély visszavonása vagy felfüggesztése*;
- d) a kötelezett szolgáltató vezető testülete valamely – a kötelezettségszegésért felelősnek tartott – tagjának vagy a kötelezettségszegésért felelős bármely más természetes személynek az *átmeneti eltávolítása vezető funkciójának a kötelezett szolgáltatókban történő gyakorlásától*;
- e) *maximális közigazgatási pénzbírság*, melynek összege a jogsértésből származó nyereség összegének *legalább kétszerese*, amennyiben a nyereség meghatározható, vagy pedig *legalább 1000 000 EUR*³⁵

A *hitelintézetek és pénzügyi intézmények* esetében még súlyosabb szankciókat alkalmazhatnak, így a jogi személy esetében a maximális közigazgatási bírság *5 000 000 EUR* vagy az ügyvezető szerv által jóváhagyott beszámoló szerinti teljes éves *árbevétel 10%-a*; természetes személy esetében a maximális bírság *5 000 000 EUR*).

Látható, hogy az uniós jogalkotó részletesen meghatározta a közigazgatási szankciókra vonatkozó minimumkövetelményeket, amelyek végrehajtását a tagállamokra róttá. A kiszabható bírságok összege rendkívül magas és jogi személyek esetén a teljes éves árbevétel alapján is meghatározható. A tagállamok felhatalmazhatják az illetékes hatóságokat más típusú közigazgatási szankciók vagy bírságok kiszabására is. Fontos kiemelni, hogy az irányelv preambuluma utal arra, hogy a kiszabott közigazgatási szankciók és intézkedések, valamint a nemzeti jog alapján kiszabott büntetőjogi szankciók nem sérthetik a *ne bis in idem* elvét.³⁶

4.4. A pénzmosás elleni szabályok be nem tartásának jogkövetkezmenyei Magyarországon

4.4.1. A bejelentési kötelezettség elmulasztása. Magyarországon a pénzmosás bűncselekménnyé nyilvánításával párhuzamosan 1994-ben *kriminalizálták a bejelentési kötelezettség elmulasztását* is.³⁷ Hangsúlyozni kell, hogy az 1994. évi IX. törvény ezt a *pénzmosás egyik alapeseteként* rendelte büntetni. A pénzmosás elleni irányelvek felhatalmazták a tagállamokat ugyanis arra, hogy szigorúbb szabályokat fogadjanak el a pénzmosás és megelőzése érdekében. A 2001. évi Btk. módosítás óta a pénzmosás és a bejelentési kötelezettség elmulasztása önállóan kerül szabályozásra elkülönült tényállásban.³⁸ Fontos

³⁵ (EU) 2015/849 59. cikk (2).

³⁶ (EU) 2015/849 irányelv Preambulum 59.

³⁷ Lásd a pénzmosás elleni harc első fázisáról: GÁL István László (szerk.): *A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései*. PTE Állam-és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tanszék. Pécs, 2005.

³⁸ JACsó Judit – UDVARHELYI Bence: The fight against money laundering in Hungary. In: Farkas Ákos – Dannecker, Gerhard – Jacsó Judit (szerk.): *Criminal law aspects of the protection of the financial interests of the EU: with particular emphasis on the national legislation on tax fraud, corruption, money laundering and criminal compliance with reference to cybercrime*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019. 288-303.

megjegyezni azt is, hogy kezdetben a bejelentési kötelezettség *gondatlan elmulasztásához* is büntetőjogi következmény társult, azonban ezt a jogalkotó, belátva, hogy ez a rendelkezés a bejelentések indokolatlan megsokszorozódásához vezetett, eltörölte. A jelenleg hatályos Btk. szerint a bejelentési kötelezettség szándékos elmulasztása büntetendő az alábbiak szerint:

„Aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésével és megakadályozásával kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”³⁹

A büntetőjogi rendelkezés általános rendelkezésként kerettényállási formában került megfogalmazásra, deliktum propriumként, azaz kizárólag a Pmt.-ben meghatározott szolgáltatók által követhető el. A Btk. hatály így, a Pmt. 1. § (1) bekezdése alapján a Magyarországon székhellyel, fiókteleppel vagy telephellyel rendelkező alábbi szolgáltatókra terjed ki:

- a) hitelintézetre;
- b) pénzügyi szolgáltatóra;
- c) foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményre;
- d) önkéntes kölcsönös biztosítópénztárra;
- e) nemzetközi postautalvány-felvételt és -kézbesítést végzőre;
- f) ingatlanüggyellett kapcsolatos tevékenységet végzőre;
- g) könyvvizsgálói tevékenységet végzőre;
- h) könyvviteli (könyvelői), adószakértői, okleveles adószakértői, adótanácsadói tevékenységet megbízási, illetve vállalkozási jogviszony alapján végzőre;
- i) játékkaszinót, kártyatermet működtetőre vagy távszerencsejátéknak nem minősülő fogadást, távszerencsejátékot, online kaszinójátékot szervezőre;
- j) nemesfémekkel vagy az ezekből készült tárgyakkal kereskedőre;
- k) árukereskedőre, amennyiben tevékenysége folytatása során hárommillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzfizetést fogad el;
- l) ügyvédre, ügyvédi irodára, európai közösségi jogászra, európai közösségi jogász irodára (a továbbiakban együtt: ügyvéd), kamarai jogtanácsosra, közjegyzőre;
- m) bizalmi vagyonkezelőre;
- n) virtuális és törvényes fizetőeszközök, illetve virtuális fizetőeszközök közötti átváltási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóra;
- o) letétkezelő pénztárca-szolgáltatóra;
- p) kulturális javak (műalkotások, régiségek) kereskedelmével vagy közvetítésével foglalkozó szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot;
- q) kulturális javak (műalkotások, régiségek) tárolásával vagy kereskedelmével szabadkikötőkben foglalkozó vagy közvetítőként szabadkikötőkben eljáró szolgáltatóra olyan ügyletek vagy ügyletsorozatok vonatkozásában, amelyek értéke eléri vagy meghaladja a hárommillió forintot; és
- r) székhelyszolgáltatóra.

³⁹ Btk. 401. §

A Pmt. hatálya kiterjed arra is, aki a fent nevezett szolgáltatást Magyarország területén vagy az Európai Unió más tagállamában vagy harmadik országban rendelkezik székhellyel, és Magyarországon létesített tartós, üzleti egysége révén - ideértve a fióktelepet is - az ügyfelek számára állandó belföldi jelenlét formájában közvetlenül kínál.⁴⁰

A *bejelentési kötelezettséget* a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (továbbiakban: Pmt.) szabályozza. A Pmt. 30.§-a szerint, a szolgáltató vezetője, foglalkoztatottja és segítő családtagja

- a) *pénzmosásra,*
- b) *terrorizmus finanszírozására,* vagy
- c) *dolog büntetendő cselekményből való származására*

utaló adat, tény, körülmény (a továbbiakban együtt: bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény) felmerülése esetén köteles a kijelölt személynek⁴¹ haladéktalanul írásban bejelentést tenni. A bejelentéseket a pénzügyi hírszerző egység fogadja (*Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás szervezetében működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozása Elleni Iroda, NAV KI PE⁴²*).

Hangsúlyozni kell, hogy a *jogi személyek* (ideértve a társaságokat is) büntetőjogi felelősségre vonása Magyarországon nem lehetséges, sor kerülhet velük szemben azonban büntetőjogi intézkedések alkalmazására, az alábbi feltétel teljesülése esetén.⁴³ Jogi személlyel szemben a külön törvényben meghatározott intézkedések a Btk.-ban meghatározott *szándékos bűncselekmény elkövetése esetén* alkalmazhatók, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését célozta vagy eredményezte, vagy a bűncselekményt a jogi személy felhasználásával követték el, és a bűncselekményt a jogi személy

a) *vezető tisztségviselője* vagy a képviselőre feljogosított tagja, alkalmazottja, illetve tisztségviselője, cégvezetője, valamint felügyelőbizottságának tagja, illetve ezek megbízottja *a jogi személy tevékenységi körében követte el,*

b) *tagja vagy alkalmazottja* a jogi személy tevékenységi körében követte el, és a vezető tisztségviselő, a cégvezető, illetve a felügyelőbizottság *irányítási vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítése a bűncselekmény elkövetését megakadályozhatta volna.*⁴⁴

⁴⁰ Pmt. 1. § (2) bek.

⁴¹ A szolgáltató köteles kijelölni - a szervezet sajátosságától, különösen annak méretétől és a vezetői szintek számától függően - egy vagy több személyt (a továbbiakban: kijelölt személy), aki a szolgáltató vezetőjétől, foglalkoztatottjától és segítő családtagjától érkező bejelentést a pénzügyi információs egységnek haladéktalanul továbbítja. A kijelölt személy a szolgáltató vezetője, alkalmazottja vagy segítő családtagja lehet Pmt. 31. § (1) bek.

⁴² SIMONKA Gábor: A magyar FIU és a pénzmosás elleni intézményrendszer a nemzetközi együttműködés tükrében. Saldo, Budapest, 2015.

⁴³ 2001. évi CIV. törvény a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről. Lásd SÁNTHA, Ferenc: Special modes of criminal liability in Hungarian criminal law: liability of the heads of business and superiors. In: C D, Spinellis; NikolaosTheodorakis; Emmanouil, Billis; George, Papadimitrakopoulos (szerk.): *Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice, and the Way Forward : Essays in Honour of Nestor Courakis*. Athens, Sakkoulas Publications, 2017, 477-496.

⁴⁴ 2001. évi CIV. tv. 2. § (1) bek.

4.4.2. A Pmt.-ben meghatározott közigazgatási szankciók. A ma hatályos Pmt. felhatalmazza a *felügyeleti hatóságot*⁴⁵, hogy a jogsértés súlyával arányban álló intézkedéseket alkalmazzon a törvényben meghatározott kötelezettségek megsértése, valamint a felügyeletet ellátó szerv döntésében foglaltak megsértése vagy figyelmen kívül hagyása esetén a Pmt. hatálya alá tartozó szolgáltatóval szemben, melyek az alábbiak lehetnek:

- figyelmeztetés,
- határidő tűzésével szolgáltatót kötelezése a jogsértés megszüntetésére
- a belső szabályzat felülvizsgálata,
- meghatározott szolgáltatóknál a tevékenység végzésére vonatkozó engedélyek (felhatalmazások) visszavonását vagy felfüggesztését a jogsértés orvoslásáig,
- a nyilvántartásból való törlést vagy a tevékenység végzésétől való eltiltást legalább egy hónapra, legfeljebb tizenkét hónapra,
- a felügyeleti hatóság kezdeményezheti a szolgáltató vezetője vagy a jogsértésért felelős foglalkoztatottja, segítő családtagja felelőségének megállapítását;
- kezdeményezi a szolgáltató vezetője vezetői jogkörének a jogsértés megszüntetéséig történő felfüggesztését vagy visszavonását.⁴⁶

Ezen intézkedések mellett illetőleg önállóan is kiszabható *bírság*, amely differenciált formában került meghatározásra.⁴⁷ *Pénzügyi szolgáltatók* esetében ez az összeg *400 ezer forinttól* a jóváhagyásra jogosult testület által elfogadott éves beszámoló vagy az összevont (konszolidált) éves beszámoló szerinti *éves nettó árbevétel* vagy a számviteli jogszabályok szerinti, annak megfelelő *bevétel 10%-ának megfelelő összegig (legfeljebb 2 milliárd forintig)*, *egyéb szolgáltatók* (pl. könyvvizsgálók) esetében 100 ezer forinttól 400 millió forintig terjedhet. Az intézkedések alkalmazásakor a felügyeleti hatóságok figyelembe veszik:

- jogsértés súlyosságát,
- a jogsértésért felelős személyek szándékos vagy gondatlan magatartását,
- a jogsértő piaci részesedését abban az esetben, ha az az adott szolgáltatói kategória tekintetében értelmezhető,
- a jogsértés szolgáltatóra vagy ügyfeleire gyakorolt hatását,
- a felelős személyek által a felügyeletet ellátó szervvel szemben tanúsított együttműködését,
- a jogsértés időtartamát, ismétlődését vagy gyakoriságát.⁴⁸

Az intézkedést akkor is alkalmazni kell, ha a *szolgáltató jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet*, és a szolgáltató *alkalmazottja vagy segítő családtagja a szolgáltató javára úgy sérti meg e törvény rendelkezéseit, hogy a*

⁴⁵ Így például a pénzügyi szolgáltatóknál a Magyar Nemzeti Bank, könyvvizsgálóknál a Magyar Könyvvizsgáló Kamara, vagy az ingatlanügyletekkel foglalkozó szolgáltatók esetében a NAV KI PEI. Lásd bővebben: PAPP Zsófia (szerk.): Magyarázat a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 275-276.

⁴⁶ Pmt. 69. §

⁴⁷ PAPP Zsófia (szerk.): Magyarázat a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 281.

⁴⁸ Pmt. 69. § (4) bek.

*törvényt sértés a szolgáltató vezetője felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítésével megelőzhető lett volna.*⁴⁹

A IV. Pénzmosási irányelv alapján a felügyeleti hatóság határozatát a szolgáltatónak történő továbbítást követően haladéktalanul közzé kell tenni a honlapján, hogy ezáltal legalább a rendelkezés megsértésének jellegére, a hiányosságokra vagy a jogsértő személyre vonatkozó adatok és információk megtekinthetők legyenek.⁵⁰ A határozat közzététele jelentős reputáció veszteséssel járhat az érintett szolgáltató számára.

Összefoglalva megállapítható, hogy a Pmt. nem csupán megfelel a pénzmosás elleni irányelv követelményeinek, hanem azokon túl is mutat, mivel nem tesz különbséget a szankciók és a kötelezettségzegésekkel kapcsolatos intézkedések tekintetében. A pénzbírságok esetében még egy minimális összeget is meghatároznak, míg a pénzmosás elleni irányelv csak a pénzbírság maximális összegét határozza meg.

5. Összefoglaló és záró gondolatok

A pénzmosás továbbra is jelentős problémát jelent nemzeti, európai és globális szinten egyaránt. Az ellene való fellépésben a compliance intézkedések különösen jelentőséggel bírnak, hiszen azok hatékony alkalmazása hozzájárulhat a pénzmosással kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséhez. A "compliance" fogalmának jogi meghatározása sem a nemzeti jogszabályokban, sem a nemzeti egyezményekben nem található meg. Ez azzal magyarázható, hogy a compliance kifejezés nem korlátozódik a jogi követelményekre, hanem a teljesítendő etikai követelményeket is magában foglalja. A compliance gazdasági értelemben is szélesebb jelentéstartalommal rendelkezik, mert nemcsak a jogszabályoknak való megfelelést jelenti, hanem a fenntarthatóság és az üzleti etika kritériumainak, valamint egyéb elvárásoknak való megfelelést is felöleli.

Legújabb tendenciaként és egyben "jó gyakorlatként" Németországból megemlíthető, hogy a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság 2017 májusában elfogadott határozatában⁵¹ rögzítette, hogy "a bíróság megállapítása szempontjából az is lényeges, hogy a szolgáltató milyen mértékben tesz eleget a jogsértések megelőzésére irányuló kötelezettségének a társaságon belül, és volt-e hatékonyan működő compliance menedzsment rendszer, amely a jogsértések megelőzésére irányult". További szerepet játszhat a jogsértés megítélésében, hogy a vállalat a jogsértés feltárása után optimalizálta-e a megfelelő szabályozást, és belső folyamatait úgy alakította-e ki, hogy a jövőben legalábbis jelentősen megnehezítse

⁴⁹ Pénzmosásról szóló törvény 71. §

⁵⁰ Lásd pl.: <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2022-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-birsagai-utan-megszuntettek-a-penzmosas-es-terrorizmusfinanszirozasi-kockazatokat-a-hazai-bankok> (2022.06.06.)

⁵¹ BGH, Urteil vom 9.5.2017 –1 StR 265/16, S. 60.

<https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&nr=78723&pos=0&anz=1> (8.8.2021)

a hasonló jogsértések elkövetését.⁵² Hangsúlyozni kell azonban, hogy a felelősség nem kerülhető el és nem csökkenthető pusztán a compliance szervezet integrálásával. A compliance programoknak hatékonyan hozzá kell járulniuk a vállalat szabályoknak megfelelő működéséhez.

Végezetül meg kell jegyezni, hogy az Európai Bizottság 2021. július 20-án új jogalkotási javaslatcsomagot terjesztett elő a pénzmosás (és a terrorizmus finanszírozása) elleni uniós jogszabályok megerősítése és a gyanús ügyletek és tevékenységek felderítésének javítása érdekében. Nóvumként jelenik meg a pénzmosás elleni uniós szabályozásban a rendeleti szintű jogalkotás, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemre vonatkozó egységes szabálykönyv létrehozásáról szóló új rendelet formájában. A javaslatcsomag egy *újuniós pénzmosás elleni hatóság* (*Anti Money-Laundering Authority, AMLA*⁵³) létrehozására irányuló javaslatot is tartalmaz. Az AMLA szupranacionális hatóságként közigazgatási szankció kiszabására is hatáskörrel fog rendelkezni, kiküszöbölve ezzel a tagállami, nem egységes szabályozásból eredő kockázatot.⁵⁴ Ezenkívül a IV. Pénzmosási irányelv helyébe egy *új pénzmosás elleni irányelv* lépne. Egyértelműen leszögezhető tehát, hogy a pénzmosás elleni küzdelem továbbra is kiemelt politikai prioritás.

Irodalomjegyzék

- AMBRUS István – FARKAS Ádám: *A compliance alapkérdései. Az etikus vállalati működés elmélete és gyakorlata*. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest 2019. <https://doi.org/10.55413/9789632959344>
- AMBRUS István – MEZEI Kitti – MOLNÁR Erzsébet: *Magyarázat a compliance jogszabályairól I. Általános és büntetőjogi compliance*. Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2021.
- AMBRUS István: A compliance legújabb fejlődési irányai. <https://ado.hu/cegvilag/a-compliance-legujabb-fejlodesi-iranyai/> (2022. december 9.);
- ARZT, Gunther: Das schweizerische Geldwäscheverbot im Lichte der amerikanischen Erfahrungen. *Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht (ZStrR)* 1996, 89-109.
- BLUMHOFF, Laura: Rechtsfolgen für Unternehmen. In: Adick, Martin - Bülte, Jens (szerk.): *Fiskalstrafrecht. Straftaten gegen staatliche Vermögen*, C.F. Müller, Heidelberg 2019.

⁵² BLUMHOFF, Laura: Rechtsfolgen für Unternehmen. In: Adick, Martin - Bülte, Jens (szerk.): *Fiskalstrafrecht. Straftaten gegen staatliche Vermögen*, C.F. Müller, Heidelberg 2019.

⁵³ Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóság. Lásd: Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete a Pénzmosás és a Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóság létrehozásáról, valamint az 1093/2010/EU, az 1094/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet módosításáról. COM(2021)421 végleges, 2021/0240 (COD) (2021. július 20.)

⁵⁴ JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni küzdelemről szóló új uniós jogalkotási javaslatcsomag – Különös tekintettel a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságra. In: KOLTAY András – GELLÉR Balázs (szerk.): *Jó kormányzás és büntetőjog Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022. 307-319.

- BÜLTE, Jens: Reform des § 261 StGB: Vermeintlich effektive Abschöpfung statt Rechtsstaatlichkeit. *Geldwäsche & Recht* 2021/1. 8-11.
- DANNECKER, Gerhard – DANNECKER, Christoph: Europäische und verfassungsrechtliche Vorgaben für das materielle und formelle Unternehmensstrafrecht. *Neue Zeitschrift für Wirtschafts-, Steuer- und Unternehmensstrafrecht (NZWiSt)* 2016, 162-177.
- FARKAS Ákos – DANNECKER, Gerhard – JACSÓ Judit (szerk.): *Criminal law aspects of the protection of the financial interests of the EU: with particular emphasis on the national legislation on tax fraud, corruption, money laundering and criminal compliance with reference to cybercrime*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019.
- GÁL István László (szerk.): *A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései*. PTE Állam-és Jogtudományi Kar Büntetőjogi Tanszék. Pécs, 2005.
- GURULÉ, Jimmy: The money laundering contor act of 1986. Creating a new federal offence or merely affording federal prosecutor an alternative means of punishing specified unlawful activity? *American Criminal Law Review*, Vol. 32/1994-1995, 823-854.
https://scholarship.law.nd.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=law_faculty_scholarship (2021.06.16.).
- GÜNTHER, Thomas: *Die Bedeutung von Criminal-Compliance-Maßnahmen für die strafrechtliche und ordnungswidrigkeitenrechtliche Ahndung*. Duncker & Humblot, Berlin, 2017.
- JACSÓ Judit – UDVARHELYI Bence: The fight against money laundering in Hungary. In: Farkas Ákos – Dannecker, Gerhard – Jacsó Judit (szerk.): *Criminal law aspects of the protection of the financial interests of the EU: with particular emphasis on the national legislation on tax fraud, corruption, money laundering and criminal compliance with reference to cybercrime*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019. 288-303.
- JACSÓ Judit: A compliance fogalmáról és szerepéről a gazdasági életben. *Miskolci Jogi Szemle.*; 2019/1. Sonderausgabe 82-91.
- JACSÓ Judit: *Bekämpfung der Geldwäscherei in Europa, unter besonderer Berücksichtigung des Geldwäschestrafrechts von Österreich, der Schweiz und Ungarn* (Schriftenreihe Sanktionenrecht in Europa, 5. Band, Szerk.: Dannecker, G. – Höpfel, F. – Schwarzenegger, Ch.), Neuer Wissenschaftlicher Verlag, Berlin-Wien-Zürich, 2007.
- JACSÓ Judit: Büntetőjogi compliance mint a jog érvényesülésének új eszköze nemzetközi kitekintéssel. *Magyar jog* 2022/5., 271-278.
- JACSÓ Judit: A pénzmosás elleni küzdelemről szóló új uniós jogalkotási javaslatcsomag – Különös tekintettel a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Küzdelem Hatóságára. In: KOLTAY András – GELLÉR Balázs (szerk.): *Jó kormányzás és büntetőjog Ünnepi tanulmányok Kis Norbert egyetemi tanár 50. születésnapjára*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022. 307-319.
- JACSÓ Judit: Compliance menedzsment szerepe és jelentősége a vállalatokon belül. *Miskolci Jogi Szemle*. 2020/4. Különszám, 72-82.

-
- JACSÓ Judit: Freiheit und Sicherheit im Spiegel der Geldwäschebekämpfung in Europa, in: Karsai K. – Nagy F. – Szomora Zs. (szerk.): *Freiheit – Sicherheit – (Straf)Recht Beiträge eines Humboldt-Kollegs*, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabrück, 2011, 103–126.
 - KOCZISZKY György – KARDKOVÁCS Kolos: *A compliance szerepe a közösségi értékek és érdekek védelmében*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2020. <https://doi.org/10.1556/9789634545972>
 - LEITNER, Roman – DANNECKER Gerhard: *Geldwäsche-Compliance: Handbuch der Geldwäsche-Compliance für die rechts- und steuerberatenden Berufe*. Linde Verlag, Wien, 2009.
 - MOLNÁR Erzsébet: Compliance és az üzleti titok. *Miskolci Jogi Szemle* 2021/1. Band 2., 48–63. <https://doi.org/10.32980/MJSz.2021.1.952>
 - MOOSMAYER, Klaus: *Compliance. Praxisleitfaden für Unternehmen*. Beck Verlag, 2021, 4. Auflage, Beck online Datenbank (abgerufen am 04.10.2021).
 - PAPP, Zsófia (Szerk.): *Magyarázat a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019.
 - ROTSCH, Thomas (szerk.): *Criminal Compliance*. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2015.
 - ROTSCH, Thomas: Criminal Compliance. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS)* 2010/10.
 - RUHMANNSEDER, Felix: Compliance Strategien. In: SOYER, Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 2022.
 - SÁNTHA, Ferenc: Special modes of criminal liability in Hungarian criminal law: liability of the heads of business and superiors. In: C D, Spinellis; NikolaosTheodorakis; Emmanouil, Billis; George, Papadimitrakopoulos (szerk.): *Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice, and the Way Forward: Essays in Honour of Nestor Courakis*. Athens, Sakkoulas Publications, 2017.
 - SIMONKA Gábor: A magyar FIU és a pénzmosás elleni intézményrendszer a nemzetközi együttműködés tükrében. Saldo, Budapest, 2015.
 - SOYER, Richard (szerk.): *Handbuch Unternehmensstrafrecht*. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung. Wien, 2022.
 - SCHRÖDER, Thomas: Compliance an Universitäten – ein Albtraum oder überfälliges Strukturelement? Zu den möglichen Vor- und Nachteilen organisierter Regelbefolgung an öffentlichen Universitäten aus der Perspektive des deutschen Rechts. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS)* 2017/6.
 - TAMÁS András: Közigazgatási felelősség és szankciófajták. *Magyar Közigazgatás* 2020/3. 276–287. <https://doi.org/10.32575/ppb.2020.3.15>
 - UDVARHELYI Bence: *Az Európai Unió anyagi büntetőjoga a Lisszaboni Szerződés után*. Patrocínium, Budapest, 2019.
 - UDVARHELYI Bence: *Kézikönyv az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelméről*. Patrocínium Kiadó, Budapest, 2022.
-
-